

Məcid Abdulla oğlu İsmixanov⁹³, Nəzakət Bəylər qızı İmamverdiyeva⁹⁴
KURİKULUM MODELİNDƏ TƏLİM MƏQSƏDLƏRİ VƏ ONLARIN
REALLAŞDIRILMASI YOLLARI

Hər bir fəaliyyət, o cümlədən təlim fəaliyyəti məqsədyönlü xarakter daşıyır; məqsədsiz fəaliyyət yoxdur. Təlim qarşıya qoyulan məqsədlərin müəyyənəşdirilməsi və sistemli şəkildə həyata keçirilməsinə əsaslanır. Kurikulum təhsil modelində pillələrin ümumi təlim məqsədləri (yekunda şagirdlərin yiyələncəkləri bilik, bacarıq, qabiliyyət və səriştələr) fənlər və siniflər üzrə öz əksini tapır və son məqsədin əldə edilməsinə xidmət edir. Fənnin məzmun standartlarında şagirdlərin fəaliyyəti, idraki bacarıqları taksonomiyaların köməyi ilə sistemləşdirilir. «Taksonomiya» yunanca «taxus» (qayda ilə yerləşdirmə) və «nomos» (qanun) sözlərindən götürülmüş, sıralanma mənasını verir. Psixoloji ədəbiyyatda (Ə.Əlizadə və b.) [2, s. 77] «taksonomiya» müəyyən məqsədlərin şəbəkəli (iyerarxik) və ya sistemli təsnifatı kimi səciyyələndirilir. Təlim məqsədlərinin taksonomiyası görkəmli amerikan psixoloqu Benjamin Blum tərəfindən 1956-cı ildə təklif olunmuşdur. Azərbaycanın tanınmış psixoloqu, prof. Əbdül Əlizadə taksonomiyaları tədqiq etməklə ilk dəfə üçtərkiibli taksonomiyalar yaratmışdır. Hazırda taksonomiyalar *fəaliyyət növlərində olduğu kimi*, üç istiqamətdə qruplaşdırılır: idraki (koqnitiv), affektiv (emosional), psixomotor (hərəkəti) taksonomiyalar.

Taksonomiya qruplarının özlərinə məxsus müəyyən mərhələləri ayırd edilmişdir. Hər bir taksonomiya mərhələsi şagirdin inkişafının (idraki, emosional, hərəkəti inkişafının) səviyyəsini ifadə edir. Taksonomiyanın mərhələləri müvafiq fellərlə ifadə olunur. Fellərin köməyi ilə şagirdin bacarığının inkişaf səviyyəsini müəyyənəşdirmək mümkündür. Bu məsələni asanlaşdırmaq üçün psixoloqlar (N.Gronland, K.Mur və b.) taksonomiyaların mərhələlərini və hər mərhələdə şagird fəaliyyətinin xüsusiyyətlərini əks etdirən fellər sırasını cədvəl şəklində tərtib etməyə çalışmışlar. Belə cədvəl standartlarda verilən bacarığın xüsusiyyətini və inkişaf səviyyəsini müəyyənəşdirməkdə müəllimlərə, qiymətləndirmə mütəxəssislərinə və dərslük müəlliflərinə öz fəaliyyətlərini təşkil etməkdə kömək göstərə bilər. Qiymətləndirmə üçün verilən tapşırıqlar taksonomiyanın müvafiq mərhələsinin həddində, yəni şagirdin uyğun inkişaf səviyyəsində olmalıdır. Əks halda qiymətləndirmənin obyektivliyi, şagird nailiyyətlərinin real dəyərdirilməsi mümkün olmaz. Deməli, taksonomiyalar həm standartların tərtibi və tətbiqində, həm də qiymətləndirmədə mühüm rol oynayır.

Taksonomiya növlərini ayrılıqda nəzərdən keçirək.

İdraki taksonomiya. İdraki taksonomiyalar şagirdin idrak (düşünmə) bacarıqlarının inkişaf səviyyələrini əks etdirir. Benyamin Blumun adı ilə bağlı olan idraki taksonomiyalarda şagirdin düşünmə (idrak) bacarıqları sadəcədən mürəkkəbə doğru mərhələlər üzrə təsnif edilir. Fənnin məzmun standartlarının fəaliyyət (bacarıq) komponentində idraki bacarıqlar da müəyyən sistemdə öz əksini tapmalıdır; yəni idraki taksonomiyaların aşağı mərhələlərindən tədricən yuxarı mərhələlərinə keçmək lazımdır. Tədriciliyi gözləmədən birdən-birə taksonomiyanın yuxarı mərhələlərinə - şagirdədən daha yüksək idrak səviyyəsi tələb edən mərhələyə keçilsə, təlimdə uşaq çətinliklərlə qarşılaşar, onların öhdəsindən gələ bilmədikdə ruhdan düşər və onun özünə inam hissi zəifləyə bilər. Buna görə də standartlarda tədriciliyi, sistemi gözləmək, taksonomiya mərhələlərinin sadəcədən mürəkkəbə doğru inkişafını təmin etmək mühüm şərtidir. Bunun üçün idrak taksonomiyasının mərhələlərini, hər mərhələnin səciyyəvi xüsusiyyətlərini (göstəricilərini) və onları əks etdirən felləri, hər mərhələyə uyğun şagirdin idraki inkişaf səviyyəsini bilmək və onları düzgün tətbiq etmək lazımdır. Bunu cədvəl şəklində nəzərdən keçirək [2].

İdrak taksonomiyası (B.Blum)

Taksonomiyanın mərhələləri	Şagirdin idraki inkişaf səviyyələri	Şagirdin idraki fəaliyyətinin xüsusiyyətləri (göstəriciləri)	Taksonomiya mərhələlərini əks etdirən fellər
Bilmə	I səviyyə	Şagird öyrəndiklərini yadda saxlayır və sözlə, əməllə ifadə edə bilər	Müəyyən edir, təsvir edir, sadalayır, seçir
Anlama	II səviyyə	Fakt və hadisələri anlayır, mahiyyətini izah edir, mənasını açıqlayır, qısa məzmununu danışır, nümunələr gətirir	İzah edir, açıqlayır, nümunələr gətirir, bir ifadə vasitəsindən digərinə keçirir
Tətbiq etmə	III səviyyə	Biliyini tətbiq edir, problemi həll edir	İstifadə edir, işlədir, nümayiş etdirir, hesablayır, dəyişir
Təhlil (analiz)	IV səviyyə	Bütövü hissələrə ayırır (bölür), onların arasındakı əlaqələri müəyyən edir, aydınlaşdırır	Ayırır, hissələrə bölür, əlaqələndirir, müəyyən edir, fərqləri əsaslandırır
Sintez (tərkib)	V səviyyə	Hissələri birləşdirib bütöv (tam) yaradır, cədvəl (sxem) tərtib edir. fikir (cümlə) düzəldib ifadə edir danışır və yazır	Yaradır, tərtib edir, yazır, ifadə edir (nitq söyləyir)
Dəyərləndirmə	VI səviyyə	Müəyyən məsələ haqda mühakimə yürüdür, onu qiymətləndirir, fikirləri qarşılaşdırır, müqayisə edir, qərarlar çıxarır	Mühakimə yürüdür, qarşılaşdırır, müqayisə edir

⁹³ BDU-nun Pedaqogika kafedrasının professoru. m.ismixanov@mail.ru

⁹⁴ BDU-nun Pedaqogika kafedrasının dosenti naza-52@mail.ru

Cədvəldən göründüyü kimi, idrak taksonomiyasının mərhələlərini müəyyənləşdirmək üçün hər bir mərhələni əks etdirən fellərdən istifadə etmək lazım gəlir. Bunu bir nümunədə nəzərdən keçirək. Ana dilindən «Danışma» məzmun xətti üzrə 2.1. «Qarşılaşdığı yeni sözlərin mənasını başa düşdüyünü nümayiş etdirir» standartının alt standartlarında idrak taksonomiyasının müxtəlif mərhələləri əks etdirilir [5, s. 110]:

- 2.1.1. Rast gəlidiyi yeni əşya və hadisələri adlandırır.
- 2.1.2. Öyrəndiyi yeni sözlərin mənasını izah edir.
- 2.1.3. Yaxınmənalı və əksmənalı sözləri fərqləndirir.
- 2.1.4. Öyrəndiyi yeni sözləri cümlə içərisində işlədir.

Nümunələrdə verilən adlandırır feli idraki taksonomiyanın – *bilmə*, izah edir, fərqləndirir – *anlama*, cümlədə işlədir – *təbiiqetmə* mərhələlərini əks etdirir. Başqa sözlə, bu alt standartlar şagirdlərin idraki fəaliyyətinin I, II və III səviyyələrinin inkişafına yönəlmişdir. Kurikulum tərtibində şagirdlərin idrak səviyyəsinin inkişafı üçün müvafiq fellərdən istifadə edilir.

Bu hal digər taksonomiyalarda da (affektiv, psixomotor) özünü göstərir.

Affektiv (emosional) taksonomiya. Affektiv (emosional) taksonomiya şagirdlərin hiss, emosiya, münasibət və dəyərlərinin inkişafında mühüm əhəmiyyətə malikdir. Affektiv taksonomiyanın təsnifat sistemi 1964-cü ildə D.Krasvol tərəfindən yaradılmışdır. Bu taksonomiyanın 5 mərhələsi ayırd edilmişdir. İdraki taksonomiyada olduğu kimi, affektiv (emosional) taksonomiyada da şagirdlərin emosional inkişaf səviyyələrini əks etdirən müvafiq taksonomiya mərhələləri və hər mərhələyə uyğun fellər müəyyənləşdirilmişdir.

Bunu cədvəl şəklində nəzərdən keçirək.

Affektiv taksonomiya

Taksonomiyanın mərhələləri	Şagirdin affektiv inkişaf səviyyələri	Şagirdin affektiv (emosional) fəaliyyətinin xüsusiyyətləri (göstəriciləri)	Affektiv taksonomiyanın mərhələlərini əks etdirən fellər
Məqbulsayma	I səviyyə	Şagird hər hansı məsələni, hərəkəti məqbul sayır, soruşur, cavab verir, dəstəkləyir, ona riayət edir	Məqbul sayır, dəstəkləyir, soruşur, cavab verir, riayət edir
Reaksiyavermə	II səviyyə	Hadisələrə, müxtəlif formalarda reaksiya verir (kömək edir, nümayiş etdirir, təqdim edir, müzakirə edir, oxuyur, danışır)	Reaksiya verir, kömək edir, müzakirə edir, nümayiş etdirir, təqdim edir, oxuyur, danışır
Dəyərləndirmə	III səviyyə	Şagird hər hansı məsələni, hərəkəti dəyərləndirir, qiymətləndirir, münasibət bildirir, fikir mübadiləsi edir	Dəyərləndirir, qiymətləndirir, münasibət bildirir, fikir mübadiləsi edir
Təşkilətmə	IV səviyyə	Şagird hər hansı işi təşkil edir, hazırlayır, icra edir, müdafiə edir	Təşkil edir, icra edir, hazırlayır, dəyişir, müdafiə edir
Dəyər və ya dəyərlər sistemini xarakterində əks etdirmə	V səviyyə	Şagird öz dəyərlərini şəxsi ictimai və emosional davranışda həyata keçirir, nümayiş etdirir, təcrübədən keçirir, nəyisə həll edir, kiməsə təsir edir	Həyata keçirir, təcrübədən keçirir, nümayiş etdirir, həll edir, təsir edir

Affektiv (emosional) taksonomiya hiss və emosiyalarla əlaqədar olduğu üçün affektiv bacarıqları fellərlə birmənalı aydın təsvir etmək çətin olur, həm də bu bacarıqların bir çoxu özünü aşkar büruzə vermir; yalnız nəzərdə tutula bilər. Eyni zamanda, dəyərlər davranış əsasında müəyyən edildiyi üçün affektiv taksonomiyalar mərhələlər üzrə yüksəldikcə digər taksonomiyalarla (idraki, psixomotor) inteqrasiya edir. Bəzi nümunələri nəzərdən keçirək. Fiziki tərbiyə fənn kurikulumunda «Mənəvi-iradi keyfiyyətlər» məzmun xətti üzrə 4.1. «Hərəkəti fəaliyyət zamanı məqbul davranış nümayiş etdirir» standartındakı «*nümayiş etdirir*» feli alt standartlarda konkretləşdirilir [5, s. 113].

4.1.1. Hərəkəti fəaliyyət zamanı müəyyən olunmuş gün rejimi və nizam-intizam qaydalarına *riayət etdiyini nümayiş etdirir*.

4.1.2. Komanda tərkibində fəaliyyətlə bağlı müvafiq *ilkin bacarıqları nümayiş etdirir*.

Nümunələrdə birinci alt standartda (4.1.1.) affektiv taksonomiyanın *məqbulsayma*, ikincidə (4.1.2) isə *reaksiyavermə* mərhələləri əhatə edilmişdir. İkinci standartın IV sinif üzrə 4.1.2. «Hələldici vəziyyətlərdə məsuliyyəti öz üzərinə götürmək, yoldaşlarına *dəstək olmaq* keyfiyyətləri nümayiş etdirir» alt standartında affektiv taksonomiyanın *təşkilətmə mərhələsi* əks olunmuşdur.

İdraki taksonomiyada olduğu kimi, affektiv taksonomiyada da affektiv bacarıqların getdikcə artan sistemi müəyyən edilmişdir. Bunun sayəsində standartlarda şagirdlərin affektiv bacarıqlarının sadədən mürəkkəbə doğru inkişafı təmin olunur. Bu cəhət psixomotor (hərəkəti) bacarıqların da formalaşmasında özünü göstərir.

Psixomotor (hərəkəti) taksonomiya. Psixomotor taksonomiya hərəkəti bacarıqların sistemini müəyyənləşdirməyə və həyata keçirməyə imkan verir. Bu taksonomiya amerikalı psixoloqu Kennez Mur tərəfindən sistemləşdirilmişdir. O, psixomotor taksonomiyanın 3 mərhələsini fərqləndirmişdir: təqlid (imitasiya), idarə (manipulyasiya) və dəqiq icra.

Təqlid mərhələsində (I mərhələ) şagird göstərilən hərəkətləri təqlid edir; o, hərəkəti bacarığı hələ səhvsiz, koordinasiyalı şəkildə icra edə bilmir. Bu mərhələ şagirdin müəyyən hərəkəti bacarığı sərbəst nümayiş etdirməsinə ilkin cəhdi kimi dəyərləndirilir. Məsələn, şagird idman alətində hər hansı hərəkəti icra edərkən ilk vaxtlar göstərilən nümunələri qeyri-dəqiq icra

edə bilər, müəyyən səhvlərə yol verə bilər. *İdarə mərhələsində* (II mərhələ) şagird hər hansı hərəkəti müstəqil şəkildə – müəllimin bilavasitə köməyi, yardımı olmadan nümayiş etdirməyə qabil olması nəzərdə tutulur, yəni öz hərəkətlərini müəyyən dərəcədə sərbəst idarə edə bilər. Lakin bu mərhələdə icranın qeyri-dəqiqliyi yol verilir.

Dəqiq icra mərhələsində (III mərhələ) hərəkətlər bacarıqla və dəqiq icra edilir. Şagird hər hansı bacarığı avtomatik olaraq düşünmədən nümayiş etdirir və bu zaman fəaliyyətin digər elementlərini də nəzərdə saxlaya bilər. Bu, psixomotor taksonomiyanın yüksək mərhələsi hesab olunur.

Göstərilən mərhələlər eyni zamanda hərəkəti bacarıqların inkişaf səviyyəsini əks etdirir. Təqlid mərhələsində hərəkəti bacarığın I (aşağı) səviyyəsi, idarə mərhələsində II, dəqiq icra mərhələsində isə III (yüksək) səviyyəsi ifadə olunur. Bunu Fiziki tərbiyə fənn kurikulumu nümunəsində nəzərdən keçirək [5, s. 115].

2.1. Şagird hərəkəti bacarıqları mənimsədiyini nümayiş etdirir.

Alt standartlar:

2.1.1. Təqdim olunan sıra hərəkətlərini müvafiq *komandalara uyğun yerinə yetirir.*

2.1.2. Sadə ümuminkişaf hərəkətlərini *yerinə yetirir.*

2.1.3. İdman növlərinə (atletika, gimnastika) aid sadə hərəkətləri *nümunələrə müvafiq təkrar edir.*

2.1.4. İdman növlərinə aid (atletika, gimnastika) alət və avadanlıqlardan istifadə zamanı təhlükəsizlik qaydalarına *əməl edir.*

Nümunələrdə 2.1.1 və 2.1.2. kodlu alt standartları psixomotor taksonomiyanın *təqlid* mərhələsini əks etdirir, çünki şagird hərəkətləri müvafiq göstərişə əsasən yerinə yetirir, təkrar edir. 2.1.2. alt standartı taksonomiyanın II mərhələsinə aiddir; belə ki, burada şagird hərəkəti müstəqil yerinə yetirir. 2.1.4 alt standartında isə o, nəinki hərəkətləri müstəqil icra edir, hətta təhlükəsizlik qaydalarına da əməl edir, bu isə psixomotor taksonomiyanın yüksək (III) mərhələsinə aiddir. Bu mərhələlərə müvafiq olaraq şagirdin hərəkəti bacarıqlarının səviyyəsinin də yüksələn xətt üzrə inkişafı təmin olunur.

Taksonomiyanın nəzərdən keçirilən növləri kurikulumda vəhdət halında tətbiq olunmalıdır. Təlim prosesinin planlaşdırılmasından başlayaraq onun təşkili, nailiyyətlərin qiymətləndirilməsi və idarə olunmasına qədər bütün mərhələlərdə onlardan düzgün istifadə etmək vacib şərtidir. Təlimdə *taksonomiyaların böyük imkanları* vardır. Onlar aşağıdakılardan ibarətdir:

-təlim məqsədlərini düzgün müəyyənləşdirmək;

-problemləri düzgün müəyyənləşdirmək və şagirdlər üçün tapşırıqlar tərtib etmək;

-şagirdlərin bilik və bacarıqlarının inkişaf səviyyələrini sistemləşdirmək;

-qoyulmuş məqsədlərə uyğun qiymətləndirmə vasitələrini, yoxlama tapşırıqlarını seçmək;

-təlim nəticələrinə əsaslanaraq refleksiyanı düzgün keçirmək: bu və ya digər materialın öyrənilməsində şagirdlərin qarşılaşdıqları çətinlikləri müəyyən etmək.

Taksonomiyalar fənnin məzmun standartlarında həm biliyin, həm də bacarıqların düzgün tənzimlənməsi, müəyyən sistemdə tərtib olunması üçün də əlverişli şərait yaradır.

Standartlarda bilik və fəaliyyət hissələrinin düzgün əlaqələndirilməsi bilik və bacarıqları vəhdətdə formalaşdırmaq, mənimsəmənin keyfiyyətini yüksəltmək baxımından əhəmiyyətlidir. Azərbaycan dilindən iki alt standartı müqayisə edək:

2.1.4. Öyrəndiyi yeni sözləri cümlədə işlədir.

2.2.5. Mətnin əsas hissələrini seçib nəql edir.

Birinci nümunədə standartın bilik və fəaliyyət hissəsi düz, ikincidə isə səhv göstərilmişdir. İkinci alt standartda fəaliyyət (bacarıq) hissəsi öz əksini tapmamışdır. Təlim məqsədlərinin taksonomiyası tədris prosesini elmi-metodik səviyyədə planlaşdırmağa və onun nəticəsini – təhsilalanların idrak-mənimsəmə səviyyəsini ölçməyə imkan verir. Uzun müddət psixologiya və pedaqogikada bu məsələ lazımı dərəcədə öz həllini tapmamışdır. Pedaqoji nəzəriyyə və təcrübədə təlimə ancaq öyrətmək, bilik vermək prosesi kimi birtərəfli baxılmış və həyata keçirilmişdir. Pedaqoji psixologiyada da ilk dövrlərdə təlim taksonomiyaları koqnitiv məqsədlərə söykənirdi (B.Blum. C.Gilford. G.I.efransua və b.).

Uzun illər yaradıcılıq fəaliyyətini psixologiya və pedaqoji psixologiyanın actual nəzəri və tətbiqi problemlərinin öyrənilməsinə həsr edən görkəmli psixoloqumuz, əməkdar elm xadimi, prof. Əbdül Əlizadə təlim məqsədlərinin taksonomiyası probleminə yeni mövqedən - müasir təhsil nəzəriyyəsinin konseptual paradigmatından çıxış edərək özünün original modelini - üçtərəkibli təlim taksonomiyasını işləyib hazırladı. Bu taksonomiya mövcud taksonomiyalardan fərqli olaraq təlimin məqsədini təhsil verməkdə və inkişaf etdirməkdə yox, həm də tərbiyə etməkdə, onları vəhdət halında həyata keçirməkdə görürdü. Ə.Əlizadənin təlim məqsədlərinin taksonomiyası iki variantda işlənmişdir. Taksonomiyanın "Təhsil—>İnkişaf->Tərbiyə" adlanan I variantı (1998-ci il) 3 bölmədən ibarətdir: birinci bölmədə bilik, bacarıq və vərdislərlə bağlı məqsədlər, ikinci bölmədə inkişafetdirici məqsədlər, üçüncü bölmədə isə şəxsiyyətin formalaşması istiqamətində təlimin tərbiyəedici məqsədləri açıqlanır. Taksonomiyanın II variantı (2007-ci il) "Öyrənmə-İnkişaf-Mədəniyyət" paradigmatlarına söykənir. Burada "Öyrənmə" mahiyyət etibarlı ilə əvvəlki variantda qeyd olunan "təhsilin" ekvivalentidir. Lakin müəllif B.Blumun öyrənmə taksonomiyasının 4 elementinə (bilik, anlama, tətbiq və qiymətləndirmə) yeni element (bacarıq, vərdiş, xatırlama) əlavə etməklə, onu genişləndirmişdir. Eləcə də B.Blumun "İnkişaf taksonlarına yeni elementlər (müqayisə, ümumiləşdirmə, mücərrədləşdirmə) əlavə etmiş, bununla da təfəkkür prosesinə sistemli yanaşmanı təmin etmişdir. Ə.Əlizadə təlimin tərbiyəedici məqsədini taksonomiyanın I variantında "tərbiyə". II variantında isə "mədəniyyət" paradigmatları ilə açıqlayır və "mədəniyyət" taksonları sistemini müəyyənləşdirir (hisslər, ünsiyyət, mənlilik şüuru, əxlaq, iradi, milli-mənəvi və ümumbəşəri mədəniyyət). prof. Ə.Əlizadənin təlim məqsədləri taksonomiyası pedaqoji psixologiya nəzəriyyəsinə mühüm töhfə olmaqla təlim prosesində böyük tətbiqi əhəmiyyətə malikdir. Onun reallaşdırılması sayəsində şagirdlər sadəcə öyrənmir, öyrənə-öyrənə inkişaf edir və şəxsiyyət kimi formalaşır. Təlim məqsədlərinin taksonomiyası Milli

Kurikulumun elmi-psixoloji əsasını təşkil edir. Kurikulum təhsil modelində nəzərdə tutulan təlim nəticələrinin, məzmun və qiymətləndirmə standartlarının əsasında təlim taksonomiyası durur. Məzmun standartları iki tərkib hissədən - bilik və fəaliyyətdən ibarətdir. Onların əsasını "üçtərkipli" taksonomiyanın "öyrənmə", "inkişaf və "mədəniyyət" taksonlarına söykənən şəxsiyyətyönümlü təlim paradığıması təşkil edir. Bu konsepsiya kurikulum təhsil modelinin uğurla həyata keçirilməsində böyük əhəmiyyət kəsb edir.

İstifadə edilmiş ədəbiyyat

1. Abbasov A.N. Pedaqogika: Dərslük, Bakı: Mütərcim, 2013
2. Əlizadə Ə.Ə., Əlizadə H.Ə. Əsrin meqameylləri: psixopedaqoji problemlər. Bakı, ADPU nəşr., 2008
3. Əlizadə Ə.Ə., Sultanova İ.N. Taksonomiya nəzəriyyəsi və təcrübəsi. Bakı, ADPU nəşr., 2008
4. İsmixanov M., Bayramov H., Vəliyeva S. Ali məktəb pedaqogikası. Bakı, ADPU nəşr., 2019
5. Kurikulum islahatı: tədqiqatlar, nəticələr (nəşrə haz.; Ə.Abbasov, İ.Cavadov). Bakı: Mütərcim, 2011
6. Qasımova L.N., Mahmudova R.M. Pedaqogika (Dərslük), Bakı: Ekoprint, 2021
7. Mehrafov A., Abbasov Ə., Həsənov R. Pedaqoji texnologiyalar. Bakı: Mütərcim, 2007

Açar sözlər: taksonomiya, məqsədlər sistemi, idrak səviyyələri, öyrənmə

Ключевые слова: таксономия, система целей, уровни познания, изучение

Key words: taxonomy, goals system, cognitive levels, education

Цели обучения в модели курикулума и пути их реализации Резюме

В статье рассматривается проблема цели обучения и их таксономия. Эффективность обучения, а также качество усвоения тесно связано с правильной постановкой целей обучения и их системой применения: в соответствии с уровнями, этапами таксономии обеспечивается познавательное развитие подрастающего поколения.

Таксономия целей образования составляет основу педагогической концепции развивающего и воспитывающего обучения.

Training goals and their realization ways in curriculum model Summary

The article deals with the problems of learning objectives and their taxonomies. The effectiveness of training, as well as the quality of assimilation, is closely related to the correct setting of learning goals and their system of application: in accordance with the levels, stages of taxonomy, the cognitive development of the younger generation is ensured.

The taxonomy of the goals of education forms the basis of the pedagogical concept of developing and nurturing education.

RƏYÇİ: dos. S.Abbasova